

STRATEGI
PROGRAM
PLAN
POLICY

▶ **RIKTLINJER**

REGLER

RIKTLINJER OM MUTOR, REPRESENTATION OCH JÄV

FÖR ANSTÄLLDA OCH FÖRTROENDEVALDA I
HÖGANÄS KOMMUN



HÖGANÄS
KOMMUN



Fastställt av: kommunfullmäktige

Datum: 2012-04-19

För revidering ansvarar: Kommunstyrelsen

För eventuell uppföljning och tidplan ansvarar: Kommunstyrelsen

Dokumentet gäller för: Alla nämnder och förvaltningar

Dokumentet gäller tills vidare



BAKGRUND OCH SYFTE

En förutsättning för att Höganäs kommuns invånare ska ha förtroende för oss som tjänstemän och förtroendevalda är att vi utför vårt arbete med gott omdöme och att vi följer gällande lagar. God etik och hög moral ska känneteckna kommunens arbete. Vi som är verksamma har ett särskilt ansvar mot medborgarna att bekämpa mutor och andra former av korruption samt att upprätthålla kraven på saklighet och opartiskhet. Följande riktlinjer om mutor, representation och jäv ska vara ett stöd i vårt arbete och i vår relation till andra som vi genom tjänsten kommer i kontakt med. De anger den norm som bör gälla för representation, uppvaktningar och gåvor inom kommunen.

Utgångspunkten är att vår representation ska kännetecknas av måttfullhet och gäller för alla förtroendevalda och anställda i kommunen. Riktlinjerna gäller även om man lär känna en affärskontakt så väl att det blivit fråga om vänskap. Kravet är alltid detsamma, nämligen att vi ska uppträda sakligt och opartiskt. Vi behöver inte ha blivit påverkade av ett erbjudande för att det ska kunna bli mutbrott. Det räcker att man objektivt sett skulle kunna tänkas bli påverkad av förmånen. Självfallet ska vi tillämpa samma policy när vi vill bjuda en affärskontakt eller till exempel uppvakta någon kollega i en annan kommun.

Av Skatteverkets allmänna råd framgår beloppsgränser för representation och gåvor. Kontrollera alltid vilket belopp som gäller, då dessa regelbundet uppdateras.

HÖGANÄS KOMMUNS REGLER

Extern representation

Extern representation riktar sig mot utomstående organisationer, företag och enskilda personer. Kommunen hanterar invånarnas pengar, varför all representation ska utgå från en restriktiv inriktning. Att helt förbjuda extern representation är dock inte en realistisk utgångspunkt. Höganäs kommun måste exempelvis kunna arbeta med marknadsföringsinsatser som turistort och allmänt främja näringslivet. Att dra en skarp gräns när representation inte ska ske är omöjligt.

Representationen ska alltid ha ett omedelbart samband med och direkt värde för verksamheten. Det gäller både tidpunkt och plats för representationen samt de personer mot vilka representationen riktar sig. Vi ska vara restriktiva med representation. Detta gäller särskilt i samband med myndighetsutövning, inköp och upphandling, där det i princip inte får förekomma. Återkommande representation med en och samma person eller grupp av personer bör inte förekomma.





Det bör inte vara fler deltagare från kommunen än utomstående gäster.

Representation i hemmet ska inte förekomma annat än i rena undantagsfall och fordrar förvaltningschefs eller nämnsordförandes godkännande.

Vid representationsmåltider bör vi iaktta måttfullhet. Särskilt gäller detta bruk av alkohol. Starksprit får endast serveras i undantagsfall. Lyxbetonad representation, såsom till exempel särskilt arrangerade resor eller specialarrangerad underhållning, bör inte förekomma. I speciella situationer, exempelvis vid utländska besök, kan särskilda former av representation förekomma. Dessa undantag ska beslutas av förvaltningschef.

Intern representation

Med intern representation avses personalfester, informationsmöten, interna kurser och planeringskonferenser. Annan intern representation ska inte förekomma eftersom deltagarna då riskerar att beskattas för förmånen.

Arbetsgivaren kan alltså inte bjuda på idrotts- eller underhållningsevenemang utan att deltagarna riskerar att bli beskattade för förmånen. Undantag kan medges efter beslut av nämnden för klart angivna evenemang och i den omfattning som fordras för att den berörde ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Personalfester får endast förekomma två gånger per år. Detta ansluter till de regler som gäller för rätten att göra skatteavdrag.

Måttfullhet bör iakttas i synnerhet vad gäller bruk av alkohol. Förvaltningarna bekostar inte starksprit vid intern representation.

Gåvor till anställda

Regler om gåvor bör vara utformade så att de avser samtliga anställda inom förvaltningen. Andra gåvor än dem som skattelagstiftningen accepterar som avdragsgilla kan medföra skatteplikt för den anställde. Grundtanken är att en anställd aldrig ska erhålla en gåva, eller annan förmån, som skulle kunna medföra skatteplikt för henne eller honom.

De skattefria gränsvärdena för olika gåvor till anställda bygger på prisbasbeloppet och beslutas genom allmänna råd av Skatteverket.





Gåva till anställd får inte förekomma med undantag av:

- Julgåva. Skatteverket har i sina allmänna råd angivit gränsvärde för julgåva. Inom kommunen bör återhållsamhet iaktas och värdet på eventuella julgåvor ska klart understiga detta gränsvärde. Julgåva ska avse samtliga anställda inom förvaltningen.
- Uppvaktning vid långvarig tjänst i kommunen efter 25 års anställning.
- Uppvaktning vid pensionering eller vid anställningens upphörande (minnesgåva), i båda fallen efter minst 6 års anställning. Av inkomstskattelagen framgår vilket värde en sådan gåva får ha utan att vara skattepliktig för den anställde. Även här bör återhållsamhet iaktas och förvaltningar som eventuellt delar ut sådan gåva bör tillämpa en mycket lägre beloppsgräns. Förekommer minnesgåvor ska alla anställda omfattas och principer fastställas. Minnesgåva kan, förutom gåva vid långvarig tjänst, inte ges vid fler än ett tillfälle.
- Sedvanlig jubileumsgåva då kommunen eller förvaltningen firar 25-, 50-, 75-årsjubileum eller liknande. Skatteverket har i sina allmänna råd angivit gränsvärde för jubileumsgåvor. Även här bör värdet vara klart lägre än så och ansluta till värdet på eventuella julgåvor.
- Uppvaktningar och gåvor vid högtidsdagar, till exempel 40, 50 eller 60-årsdag. Även här bör värdet ansluta till värdet på julgåvor.

Gåva i form av presentkort, som inte kan bytas mot pengar, till anställd ska inte tas upp till beskattning om gåvan avser julgåva, sedvanlig jubileumsgåva eller minnesgåva till varaktigt anställd, om övriga förutsättningar för skattefrihet enligt inkomstskattelagen är uppfyllda.

Enklare reklamgåvor får förekomma om det avser artiklar av närmast obetydligt värde som antingen har direkt anknytning till givarens sortiment eller tillverkning eller utgörs av enklare presentartiklar. För att en gåva ska klassas som reklamgåva bör den lämnas till ett större antal personer och sakna inslag av personlig karaktär. Sådan gåva ska vara försedd med den givande förvaltningens namn, märke eller dylikt.

Gåvor i form av pengar eller andra kontanta medel som presentkort medför alltid att mottagaren ska beskattas och ska därför inte förekomma.





Förmåner av mindre värde som avser att skapa trivsel i arbetet, så kallade personalvårdsförmåner, är skattefria och får förekomma. Förmånerna ska normalt vara tillgängliga för all personal och i regel tillhandahållas på arbetsplatsen. Exempel på personalvårdsförmån är förfriskningar och annan enklare förtäring som inte anses som måltid samt enklare motion och annan friskvård. Även klädustrustning av mindre värde och enklare slag, som till exempel t-shirts och träningsoveraller för den anställdes personliga bruk, och som är försett med arbetsgivarens reklamtryck, får förekomma.

Gåvor till externa (representationsgåvor)

Representationsgåvor förekommer i kommersiella sammanhang och lämnas till representant för det företag man för diskussioner med. Gåvan är avsedd att bidra till goda förbindelser mellan företagen. Representationsgåvor får endast förekomma då det är fråga om att inleda eller bibehålla affärsförbindelser eller dylikt. Gåvan ska alltså ha ett omedelbart samband med verksamheten.

Vid studiebesök och till exempel besök hos andra kommuner och i liknande situationer får representationsgåvor förekomma som tack för visad gästfrihet.

Skatteverket har i sina allmänna råd angivit gränsvärde för avdragsgilla representationsgåvor som även gäller för kommunen.

Reklamgåvor får förekomma om det avser artiklar av förhållandevis obetydligt värde som antingen har direkt anknytning till givarens verksamhet eller utgörs av enklare presentartiklar. För att en gåva ska klassas som reklamgåva bör gåvan lämnas till ett större antal personer och sakna inslag av personlig karaktär. Gåvan ska vara försedd med den givande förvaltningens namn, märke eller liknande.

Mutor

Vi som är förtroendevalda eller anställda i kommunen har dagligen kontakt med ett stort antal människor och företag. Vid dessa kontakter riskerar vi att utsättas för otillbörlig påverkan (17 kap. 7 § brottsbalken). Vi kanske inte alltid tänker på att erbjudanden och förmåner som vi får från dem vi träffar i tjänsten kan vara olagliga eller olämpliga. Målet med våra riktlinjer är att ingen ens ska misstänkas för att ta emot mutor.

Lagen (20 kap. 2 § brottsbalken) gör i princip ingen skillnad mellan om den som erhåller, eller erbjuds, en förmån är anställd i ett privat företag eller arbetar i offentlig verksamhet. De rättsfall som finns visar emellertid att det ställs särskilt höga krav på offentligt anställda, och då särskilt på dem som ägnar sig åt myndighetsutövning, exempelvis tillståndsgivning, beslut om rättigheter, inspektion och på dem som arbetar med upphandling och inköp. Även inom omsorgsområdet ställs höga krav.





Där är utrymmet för att ta emot gåvor mycket litet. Endast undantagsvis kan det accepteras och då bara i form av gåvor av trivselkaraktär till exempelvis en blomma, choklad eller liknande.

Vad som kan bedömas som muta kan variera från fall till fall och det kan ibland vara osäkert var gränsen går mellan det tillåtna och det otillåtna. Av förarbetena till brottsbalken framgår att det i princip godtas att företag som ett led i sin marknadsföring av varor och tjänster inbjuder offentliga förtroende- och tjänstemän till studieresor och därvid bekostar resor, logi, måltider och annat som är förbundet med arrangemangen. Detta är ett system som ofta kritiserats och för att arrangemang av detta slag ska kunna godtas - och alltså inte innebära bestickning eller mutbrott - måste de hållas inom vissa snäva gränser. Vid bedömningen härvidlag har i rättspraxis och förarbeten uppställts vissa måttstockar (se NJA 1981 s. 1174 och RH 1997:33).

- Syftet med studieresan måste vara seriöst och resan måste framstå som ett naturligt och nyttigt led i utövningen av de inbjudnas befattningar eller uppdrag. Resan får inte ta längre tid än vad som skäligen erfordras. Den får inte i onödan bereda tillfällen till fritid och förströelser. Resor kan dock ibland få ta mer än en dag, det avgörande är vilken tid som krävs för att uppnå syftet med resan. Vid utlandsresor bör naturligtvis de lagar och riktlinjer som gäller i Sverige/Höganäs följas.
- Gränsen mellan godtagbart och otillbörligt vad gäller måltider som erbjuds deltagarna i en resa är mer oklar. Vad som kan anses tillbörligt måste bedömas med hänsyn till flera faktorer, bl.a. förhållandena på den plats som kommer ifråga. Eftersom just förmåner i form av påkostade måltider lätt kan ge anledning till misstankar om otillbörlig påverkan, är det under alla omständigheter lämpligt att iaktta återhållsamhet i detta hänseende.
- Det blir i slutändan fråga om att göra en samlad bedömning av alla för det enskilda fallet betydelsefulla omständigheterna och på grundval av den bedömningen skall avgöras, om ett arrangemang innehåller något som kan betecknas som otillbörligt. Därför kan man inte ange fasta beloppsgränser som är "tillåtna".
- Om du är osäker på hur ett erbjudande om en gåva eller förmån ska hanteras bör du ta upp frågan med din chef för bedömning. Men en otillbörlig gåva kan naturligtvis inte bli tillbörlig genom att en chef godkänner den. Det är viktigt med öppenhet - det är större risk att en förmån som tas emot i smyg anses som otillbörlig.





Några exempel på hur vi ska agera för att motverka otillbörliga förmåner

Nedan följer en katalog på exempel som ska underlätta för oss att avgöra vad som kan vara tillåtet och vad som kan vara straffbart. Tänk dock på att exemplen endast är tumregler.

Rabatter och förmåner

Vissa flygbolag utger, enligt vedertagen internationell praxis, rabatter eller liknande förmåner för visad kundtrohet. Alla rabatter som vi får i samband med tjänsteresor ska tillfalla kommunen.

Måltider

Vi låter oss inte bjudas på måltider av en leverantör eller entreprenör om måltiden inte har ett naturligt samband med arbetet och är av typen normal arbetslunch eller liknande. Måltiderna får inte förekomma för ofta.

Visning av projekt

Om en byggherre eller entreprenör vill visa ett relevant projekt och bjuda på en enklare måltid är detta normalt tillåtet. Om vi måste resa eller bo på hotell för att delta i visningen bekostar kommunen detta och står för uppehållet.

Kundträffar

Om ett företag som kommunen handlar med bjuder på en kundträff är det normalt tillåtet att delta om syftet med träffen är att utbyta information. Om det vid träffen förekommer viss underhållning och bjuds på enklare förtäring innebär inte det att kundträffen blir en muta. Det är dock viktigt att huvudsyftet är just informationsutbytet, inte nöje, och träffen får inte vara lyxbetonad. Om vi måste resa eller bo på hotell för att delta i kundträffen bekostar kommunen detta och står för uppehållet.

Studieresor, konferenser

Studieresor och konferenser som affärskontakter vill bjuda på tackar vi alltid nej till. Är det en studieresa eller konferens som det är viktigt för oss att delta i för att vi ska kunna fullgöra våra arbetsuppgifter står kommunen för kostnaderna för konferensen samt resa, hotell och uppehälle. Det är givetvis inte acceptabelt att affärskontakten bekostar uppgradering till ett dyrare hotellrum. Om det bjuds på enklare förtäring innebär inte det att studieresan eller konferensen blir en muta. På sedvanligt sätt beslutar överordnad chef vem som deltar.

Gåvor

Vi bör inte ta emot gåvor. Gåvor kan vara av många olika slag, inte bara presenter. Biljetter till idrotts- eller underhållningsevenemang är naturligtvis också gåvor men





bör som ovan nämnts bedömas utifrån det enskilda fallet – är det exempelvis vara av vikt att kommunen visar sitt intresse för en lokal aktivitet? Om vi får gåvor i samband med högtidsdagar eller jul kan detta accepteras. Gåvorna bör dock inte vara värda mer än 200-300 kronor.

Som angetts ovan måste de som utövar myndighet, arbetar med upphandling eller inköp eller arbetar inom omsorgsområdet vara särskilt försiktiga med att ta emot gåvor.

Rabatter, kontanter, lån

Rabatter som inte erbjuds alla anställda i kommunen eller inte är normala marknadsföringsåtgärder ska vi tacka nej till. Detsamma gäller naturligtvis även erbjudanden om pengar och lån.

Erbjudanden på fritiden

Det är inte ovanligt att vi får erbjudanden av affärskontakter om att fritt eller till subventionerat pris delta i olika evenemang på vår fritid. Det kan vara fråga om att resa, att låna en sommarstuga/segelbåt eller om aktiviteter som till exempel golftävlingar. Detta ska vi alltid tacka nej till. Att erbjudandet gäller under semester eller fritid hindrar inte att det kan betraktas som muta.

JÄV

Lagreglerna om jäv för offentliganställda och förtroendevalda finns bland annat i 11 § förvaltningslagen och i 6 kap. 24-27 §§ kommunallagen. De talar om när vi ska anses ha ett sådant intresse i ett ärende att vår opartiskhet kan ifrågasättas. Om vi är jäviga får vi inte delta i handläggningen av ärendet. Om någon som är jävig deltar i handläggningen kan beslutet överklagas på grund av jävet.

Det finns en skyldighet enligt lag att självant anmäla jäv. Om vi känner till någon omständighet som kan antas utgöra jäv ska vi meddela detta. Det kan ibland förekomma situationer som är svåra att bedöma ur jävssynpunkt. I sådana fall bör vi iaktta försiktighet och som förtroendevalda eller anställda avstå från att delta i hanteringen av ärendet. Även här gäller således att vi inte ska kunna misstänkas för något felaktigt agerande.

När föreligger jäv?

För nämndledamöter och anställda föreligger jäv i följande situationer:

Om saken angår oss själva eller någon närstående eller om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för oss själva eller någon närstående.





Om vi är förvaltare eller god man för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång.

Om ärendet rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som vi själva är knutna till.

Om vi har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken.

Om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för vår opartiskhet i ärendet.

För ledamöter i kommunfullmäktige gäller endast den första punkten vid behandling av ärenden i kommunfullmäktige.

